

تحليل أبنية الأفعال ودلالاتها في المقال السياسي العبري

مقالات بن كسبيت انموذجا

تحليل أبنية الأفعال ودلالاتها في المقال السياسي العبري

مقالات بن كسبيت انموذجا

طالبة ماجستير

ا.م.د. حامد مرهون حمد

جامعة بغداد/ كلية اللغات/ قسم

اللغة العبرية

اعداد

وسن عبد الكريم حميد

جامعة بغداد/ كلية اللغات/ قسم

اللغة العبرية

البريد الإلكتروني Email : wasan.abd2210@colang.uobagdad.edu.iq

الكلمات المفتاحية: الفعل، الأبنية الفعلية، المقال السياسي، التحليل الصرفي.

كيفية اقتباس البحث

حميد ، وسن عبد الكريم ، حامد مرهون حمد ، تحليل أبنية الأفعال ودلالاتها في المقال السياسي العبري مقالات بن كسبيت انموذجا ،مجلة مركز بابل للدراسات الانسانية، شباط ٢٠٢٦ ، المجلد: ١٦ ، العدد: ٢ .

هذا البحث من نوع الوصول المفتوح مرخص بموجب رخصة المشاع الإبداعي لحقوق التأليف والنشر (Creative Commons Attribution) تتيح فقط للآخرين تحميل البحث ومشاركته مع الآخرين بشرط نسب العمل الأصلي للمؤلف، ودون القيام بأي تعديل أو استخدامه لأغراض تجارية.

Registered في مسجلة في

ROAD

Indexed في مفهرسة في

IASJ

Journal Of Babylon Center For Humanities Studies 2026 Volume :16 Issue : 2

(ISSN): 2227-2895 (Print) (E-ISSN):2313-0059 (Online)

Analysis of Verb Structures and Their Meanings in the Hebrew Political Article Ben Caspit's Articles as a Case Study

Prepared by:

Wasan Abdul Karim Hamid

University of Baghdad / College of
Languages / Department of Hebrew
Language

Dr. Hamid Marhoon Hamad

University of Baghdad / College
of Languages / Department of
Hebrew Language

Keywords : Verb, Verb patterns, political article, morphological analysis.

How To Cite This Article

Hamid, Wasan Abdul Karim , Hamid Marhoon Hamad , Analysis of Verb Structures and Their Meanings in the Hebrew Political Article Ben Caspit's Articles as a Case Study, Journal Of Babylon Center For Humanities Studies, February 2026, Volume:16, Issue 2.

This is an open access article under the CC BY-NC-ND license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

[This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

ABSTRACT

This study aims to analyze the verbal structure in the articles of the (Israeli) writer Ben Caspit, with a focus on the functional role of verbs in political articles. The verb is considered a fundamental component in the Hebrew language, as it expresses an event tied to a specific time and is characterized by a diversity of patterns (binyanim) that determine its grammatical and morphological meaning.

The study concluded that the past tense dominates the use of verbs in the articles, aiming to convey events in a confirmatory and assertive tone. In contrast, the present tense is employed to add vitality and dynamism to the text. It was also found that the writer heavily relies on active voice verbs to present his ideas directly and decisively, which aligns with his clear and impactful journalistic style. The results reveal that the selection of verbal patterns and tenses contributes significantly to

shaping the writer's perspective and enhances reader engagement with the text.

المستخلص

تهدف هذه الدراسة إلى تحليل البنية الفعلية في مقالات الكاتب (الإسرائيلي) "بن كسبيت"، مع التركيز على الدور الوظيفي للأفعال في المقال السياسي. يُعدُّ الفعل عنصراً أساسياً في اللغة العبرية، إذ يُعبّر عن حدثٍ مرتبطٍ بزمنٍ محدد، ويتميّز بتنوّع أوزانه (مبانيه) التي تُحدّد دلالاته النحوية والصرفية.

وقد توصلت الدراسة إلى أنّ الزمن الماضي يُهيمن على استخدامات الأفعال في المقالات، وذلك بهدف نقل الوقائع بصيغة تأكيدية، في حين يُستخدَم الزمن المضارع لإضفاء الحيوية والديناميكية على النص. كما تبيّن أنّ الكاتب يعتمد بشكلٍ كبيرٍ على الأفعال المبنية للمعلوم لتقديم أفكاره بصورة مباشرة وحاسمة، وهو ما يتوافق مع أسلوبه الصحفي الواضح والمؤثّر. وتكشف النتائج أنّ اختيار الأبنية والأزمنة الفعلية يُسهم في تشكيل رؤية الكاتب ويعزّز تفاعل القارئ مع النص.

ניתוח מבני הפועל והוראתם במאמר הפוליטי העברי מאמרי בן כספית לדוגמה

תקציר

מטרת מחקר זה היא לנתח את מבנה הפועל במאמריו של העיתונאי (הישראלי) בן כספית, תוך התמקדות בתפקיד הפונקציונלי של הפועל במסגרת המאמר הפוליטי. הפועל מהווה רכיב מרכזי בשפה העברית, שכן הוא מבטא אירוע הקשור לזמן מסוים, ומתאפיין בגיוון בניינים הקובעים את משמעותו התחבירית והצורנית.

המחקר הראה כי השימוש בפועל בזמן עבר הוא השולט במאמרים כדי להעביר עובדות בניסוח ודאי ומובהק. לעומת זאת, הפועל בזמן הווה משמש להחייאת הטקסט ולהענקת תחושת דינמיות. גם כן מתברר כי הכותב משתמש בצורה נרחבת בפעלים בבניין פעיל לצורך הצגת רעיונותיו באופן ישיר ונחרץ, בהתאם לסגנונו העיתונאי הבהיר והאפקטיבי. המסקנות מגלות כי בחירת מבני הפועל וזמניו תורמת לעיצוב נקודת המבט של הכותב ומגבירה את המעורבות של הקורא בטקסט.

מילות מפתח: פועל, בנייני הפועל, מאמר פוליטי, ניתוח מורפולוגי.

הקדמה:

הפועל העברי, על נטיותיו המגוונות, ממלא תפקיד מרכזי בעיצוב המשמעות והטון הטקסטואלי, במיוחד במאמר הפוליטי, שבו השפה משמשת כלי להשפעה ולעיצוב דעת קהל.

מבני הפועל ממלאים תפקיד מרכזי בהבניית משמעות. מחקר זה עוסק בניתוח בנייני הפועל במאמרים פוליטיים פרי עטו של העיתונאי "בן כספית", ובוחרן כיצד השימוש במבנים אלה תורם להבניית עמדות, הפעלת סמכות, והכוונת הקוראים לעבר פרשנות מסוימת של אירועים פוליטיים.

מטרת המחקר:

לזהות את הבניינים הדומיננטיים במאמר הפוליטי ולהבין את תפקידם בשיח הפוליטי.

השערות המחקר:

1. שימוש מכוון בבנייני פועל ספציפיים משמש כלי רטורי להדגשה, להבעת עמדה ולגיוס קוראים.

2. קיימת התאמה בין סוג הבניין לבין עמדתו הפוליטית של הכותב במאמר.

שאלות המחקר:

המחקר יענה על השאלות: אילו בנייני פועל שכיחים במאמריו של בן כספית? וכיצד תורמים בניינים אלו לעיצוב המסר הפוליטי?

שיטת המחקר:

המחקר יתמקד בניתוח לשוני של קורפוס נבחר ממאמריו הפוליטיים של בן כספית, ויכלול שני חלקים עיקריים: האחד, ניתוח סטטיסטי של תדירות הופעתם של בנייני הפועל במדגם המאמרים; השני, ניתוח פרשני של ההקשרים הסמנטיים והפרגמטיים שבהם מופיעים מבנים אלה. במסגרת זו יסווגו בנייני הפועל לפי תפקודם התחבירי והרטורי, ותיבחן תרומתם להבניית משמעות ולהבעת עמדות בשיח הפוליטי.

קורפוס המחקר:

קורפוס המחקר מתהווה מ (50) מאמרים של בן כספית שהתפרסמו באתר של "עיתון מעריב" במשך שנת 2023.

1. ניתוח בנייני הפועל במאמרי בן כספית

1.1 הפועל

הפועל הוא מילה המציינת מצב או פעולה הקשורים בזמן. למשל: "הילד כתב" – כתב מציין פעולה. הפועל הוא חלק הדיבר האחיד ביותר של הלשון העברית, בו בזמן שרבי-גוניות לא מעטה שולטת, למשל בשמות עצם, הרי שהפועל אחיד במידה מרובה. אין חלק דיברי, שלשו אותיות שורשיות מצויות בו במידה כה רבה כמו בפועל. יתר על כן, המצומצמים יחסית המבנים הדקדוקיים המצויים בתחום הפועל (קסם, 2017, עמ' 175). הפועל, כיחידה מילולית, כלומר קבוצת צלילים עם מערכת ספציפית, לוקח על עצמו פונקציות מסוימות בשימוש סוציו-לשוני. הוא מקבל פונקציה סמנטית, פונקציה מורפולוגית נוספת ופונקציה שלישיית תחבירית.

כל מילה בשפה היא יחידה לשונית בפני עצמה שמתהווה ממורפמות (צורנים), שלכל אחת מהמורפמות הללו יש משמעות (ג'אבר, 2017, עמ' 251).

הפונקציה הסמנטית של הפועל, שמתגלה דרך השימוש בו, מציינת היטיב את משמעותו המילונית, בעוד תפקידו המורפולוגי מציין את זמן התרחשות הפעולה (الفضلي, 2016, ص 17). לפועל יש תפקיד תחבירי קבוע (פרדיקט), ואילו השם יכול להופיע כפרדיקטקט, כארגומנט או כחלק מרכיב נלווה (לוואי, משלים ועוד) (וסרמן, 2019, עמ' 4).

הפועל העברי מבוסס על צורני גזירה השורש והבניין וצורני הנטייה מאפשרים להטותו בכל הזמנים והגופים. הפועל תופס את המקום הנכבד ביותר במערכת הדקדוק (רוזנר, 2003, עמ' 55).

לציון אופני- פעולה שונים באים הפעלים בבניינים שונים: קל, נפעל, פיעל וכו'. השימוש העיקרי של הפועל הוא בדרך הייעוד, דהיינו (נוסף על ציון הבניין, שהוא משותף לכל דרכי הפועל) בציון הזמן, הגוף, המין והמספר, למשל: שמרתי (קל, עבר, מדבר), נשלחתם (נפעל, עבר, נוכחים).

בזמנים עבר ועתיד נרמז הגוף הפועל או הנפעל ע"י צורת הפועל עצמה, אבל בבניוני (פועל או פעול) חסר סימן הגוף, ולכן צריך להוסיף לפני פועל- בבניוני את כנוי-הגוף המתאים (אני, אתה, וכו') או את שם - עושה הפעולה (או מקבל - הפעולה) למשל: אני כותבת, ראובן מקשיב. בבוא הפועל בבניוני ללא צירוף של כנוי-גוף או של שם-עצם מקבל הוא עצמו משמעות של שם-עצם (יואלי, 1959, עמ' 12-13).

יצירה של פועל משורש קיים בבניין, שבו לא שימש לפני כן, נחשבת לגזירה לקסמית. כאמור, יש לסייג קביעה זו. הקשר שבין "הזוגות הסימטריים" של הבניינים הוא אכן קשר של נטייה ולא של גזירה, משום שהיחס ביניהם ממלא בדרך כלל אחר התנאים של אוטומאטיות וסדירות (פעיל סביל) (ניר, 1993, עמ' 59).

דרכי התצורה שונות זו מזו על פי הקטגוריות הדקדוקיות. הפועל מוגבל, כידוע, לגזירה מסורגת בלבד, מכיוון שהוא חייב להתקבל לתוך אחד הביניים הקיימים, בעוד מבנה שם העצם אינו מוגבל במערכת הדקדוקית העברית. ולא ניתן לצפות את צורתו. שם התואר לא נחשב לקטגוריה נפרדת בעברית הקלאסית, שכן הגבולות בינו לבין שם-העצם מטושטשים, ולמעשה הוא קרוב יותר אל הפועל מאשר שם העצם (בלאו, 1972, עמ' 197).

לבנייני הפועל, הופעל והתפעל נטע אחד לכל צורות הנטייה בזמנים השונים. לבנייני פיעל והפעיל שני נטעי נטייה בסיסיים: עבר לעומת הצורות האחרות. גם לנפעל שני נטעי נטייה,

אך העבר וההווה בו מנוגדים לשאר הצורות. בניין קל הוא מרובה הנטעים ביותר(שורצולד, 2002, עמ'66)

תבנית הפועל היא כל מה שיש בפועל חוץ מהשורש. תבנית הפועל נקבעת בין היתר, לפי צורת היסוד שלו, כלומר צורת עבר נסתר. למשל, כדי למצוא את התבנית של הפועל "נְכַסְתִּי" מוצאים תחילה את צורת היסוד "נְכַס" מסירים ממנה את השורש כ-נ-ס, ומקבלים את התבנית. לבניין יוצקים שורשים שונים, וכך מתקבלים פעלים שונים באותו בניין. למשל, אם מוציאים מצורת היסוד רָכַב את השורש (ר-כ-ב), תתקבל התבנית. לתבנית זאת אפשר לצקת שורשים שונים ולקבל פעלים שונים: ז-כ-ר זָכַר, פ-ק-ד פָּקַד, ק-ל-ט - קלט וכדומה (קלפוס, 2006, עמ'35).

יש בעברית הקלאסית שבעה בניינים שלפיהם ניטים כל שורשי הפעלים, אם כי בעברית הקדומה היו כנראה בניינים נוספים שרק שרידים מהם נותרו. בלשון חכמים בוטלו הבניינים פועל והופעל ושרדו מהם רק צורות הבינוני, וכן נהג נתפעל במקום התפעל. בעברית החדשה מחדשים מילים לפי בניינים חדשים או תת-בניינים חדשים או שורשים חדשים (תלוי בהשקפת החוקרים); מכל מקום, אלה אינם משנים את המערכת הבסיסית של הצורות בעברית (רוזנר, 2003, עמ'128).

את הפעלים אנחנו ממיינים לפי הבניינים האלה קיימים הבדלים בין הבניינים. לכל בניין יש תבנית (צורה) שונה. כל הפעלים בעברית בנויים מאותיות שורש (בדרך כלל שלוש) המעניקות להם את המשמעות הבסיסית, ומתבנית המעניקה להם את משמעותן הספציפית, ישנן שתי משמעויות חשובות של הבניין: בניין סביל, בניין פעיל (גונן, 2009, עמ'5).

הבניינים בעברית הם: פִּעַל, נִפְעַל, פְּעַל, הִפְעִיל, הִתְפַּעֵל. בבניינים פִּעַל, נִפְעַל, הִפְעִיל יכולים להשתבץ רק שורשים בני שלושה עיצורים; ואילו בבניינים הִפְעִיל, הִתְפַּעֵל, הנקראים הבניינים ה"כבדים" או ה"דגושים", יש מקום לארבעה עיצורי שורש. ואכן לפעמים משובצים בהם ארבעה עיצורים ממש, כמו בפועל קִרְצַף, ולפעמים משובצים בהם שלושה עיצורים ומכפל (דגש חזק), כמו בפועל חדש (אבינון, 1996, עמ'10).

מרכזיותו של הפועל במבנה המשפט נובעת מכך שהוא הגילום הלשוני של ההתרחשות, ומשום כך הוא הקובע את מספר המשתתפים ואת סוגם במבנה המשפט.

תיאוריות בלשניות מסוימות, כגון התורה הגנרטיבית-טרנספורמטיבית ותורת היחסות, מניחות שקיים מספר סופי ומצומצם של תכנים סמנטיים בסיסיים, המכונים פרדיקטים פרימיטיביים, והם המרכיבים את המבנה הסמנטי של המשפטים בשפות העולם. על פי תיאוריות אלו, הפועל נתפס כמימוש לשוני של אוסף הפרדיקטים הפרימיטיביים הכלולים בפרופוזיציה המורכבת, כלומר הפועל הוא המימוש הלקסיקלי של ליכוד הפרדיקטים (בורוכובסקי, 2001, עמ'10).

הפועל כובש מקום מרכזי בכתיבת המאמרים של בן כספית ומאפיין את סגנון הכתיבה שלו, הכותב מאמץ סגנון ייחודי המבוסס על צפיפות של פעלים במשפט. למשל, הוא כותב פסקה אחת, הפועל בה הוא הציר שכל מרכיבי הטקסט סובבים לו. שימוש כזה משרת מספר מטרות: הוא מעניק לטקסט קצב מהיר, מדגיש את הדינמיות של הרעיונות, ומאפשר לקורא לעקוב אחר רצף הפעולות בצורה ישירה וברורה.

" להפך: הוא מארח, מתבדח, מתמרח ומצטלם עם הגיבורים הללו. בלשכה, במשרד, בבית. בכל מקום.

בואו נחזור לשרה. האירוע מזכיר קצת את הפעם הקודמת שהמשפחה הזו כמעט קיפחה את חייה בגלל תספורת תמימה. זוכרים איך הוא עמד והסביר שיצא מהספר שלו בתלפיות, וכל השכונה הצטופפה סביב ואי אפשר היה לזוז והאנשים צעקו, בכּוּ, התייפחו? האירוע, אגב, לא קרה מעולם.

השקרן שכח שהיום הכל מצולם. כשיצא מהמספרה ניגשו אליו שני עוברי אורח וחתול רחוב". (בן כספית, מעריב, 05.03.2023).

השימוש בפועל מאפשר לכותב להציג את רעיונותיו בצורה מושכת יותר לקורא. הפועל נחשב לאחד מעמודי התווך של מאמרי בן כספית, מכיוון שהוא מסתמך עליו רבות כדי להעביר את רעיונותיו ודעותיו.

האופי של האירוע וההקשר שלו קובעים את הבחירה במבנה המורפולוגי המתאים של הפועל. הכותב חייב לשמור על עקביות בזמן השימוש בזמני הפעלים ובבנייניהם, כדי ליצור רצף עלילתי ברור ולהעניק לטקסט קצב אחיד המרתק את הקורא.

"אין דברים כאלה", אומר המפקד, "רופאים מגיעים ישר מבתי החולים, עושים כאן משמרת של חילוץ, טסים ביסעור לעזה פעם, פעמיים, שלוש פעמים, חוטפים אש חזקה, מצילים חיים, מסתכנים פעם אחר פעם, גומרים משמרת, מתקלחים וחוזרים לבית החולים. לאף אחד אין שום דרישה, כולם מגויסים על מלא, המכונה משומנת ופועלת סביב השעון וכל מה שאתה רואה כאן, זה רק הכנה לחזית הצפונית. חיל האוויר תוקף בעזה בעוצמה שלא נראתה כמוה, ועדיין זה הרבה פחות ממחצית היקף הפעילות שאליה אנו מסוגלים. בגדול, רוב החיל עומד חמוש, מתודלק, מתוכנן ומוכן לנסראללה. מחכים לפקודה". (בן כספית, מעריב, 06.11.2023)

1.1.1 בניין קל

בניין קל, שהוא הבניין השכיח והבסיסי ביותר בעברית, מאופיין במגוון גדול של תנועות בתחילתו. הסיבות לכך הן היסטוריות: בניין קל הוא הבניין המקורי של השורש, ובו נמצאים רוב הפעלים השימושיים ביותר (שוורצולד, 2002, עמ' 132). הבניין הזה, למרות שמו, הוא מן הבניינים הקשים יחסית (אליצור, 2004, עמ' 58).

בניין קל, כל מדקדקי ימי הביניים ראו בבניין קל בניין יסודי. בעוד שגזניוס רואה בבניין זה "צורת יסוד טהורה" ומקדיש לה את המקום הרב ביותר בין הבניינים, ברגשטרסר מייחד לבניין קל שני סעיפים בלבד: בניין קל וסביל קל. גם טור סיני, כמו גזניוס, קובע כי בניין קל הוא הבניין היסודי בפועל העברי, וכי ממנו נגזרים הבניינים אם בתוספת תחילית או סיומת, ואם בשינויי הגייה והטעמה של צורת היסוד, כמו בפיעל. מכאן שהבניינים הנגזרים אינם אלא תצורות מאוחרות יותר בהתפתחות הלשון (יוסף & חמד, 2023: 333).

אשר לסוגיות הבניינים השונים שבהם ניטה פועל מסוים מחברי המילונים רואים בהם בדרך כלל צורות נטויות, על כן נרשמים הבניינים בערך המילוני של בניין קל (נכתב והכתיב, למשל, מצויים בערך כתב): ולעומתם חוקרים אחרים, כגון עוזי אורנג, רואים בהם בזירות בפני עצמן (ולפי דעה זו המילון צריך לרשום נכתב באות נו"ן והכתיב באות ה"א) לאמיתו של דבר אפשר לטעון שבכמה מקרים ההכרעה משתנה בד בבד עם השלבים השונים המאפיינים את התפתחות הלשון - יש מילים שנוצקו במשקלים הנחשבים נדירים בשלב מסוים (צרפתי, 2003, עמ' 59).

בבניין זה משולבים בו רק שלשה עיצורי שורש. בניין קל מציין פעלים פעילים, חלקם במשמעות פועל יוצא (פועל שהפעולה המסומנת בו עוברת ישירות אל גורם אחר בניין קל מציין מצב סביל בבינוני פֻעול (גונן, 2009, עמ' 5).

"ההתנגשות החזיתית הזו בין הקואליציה הדורסנית לבית המשפט העליון היא בלתי נמנעת", אמר לי אתמול אחד ממנהיגי המחאה, יהודי שעשה לא מעט למען הארץ הזאת. "התנגשות חזיתית של המחאה שהופכת להתנגדות אקטיבית לא אלימה או מרי אזרחי לא אלים, גם היא בלתי נמנעת", הוא הוסיף" (בן כספית, מעריב, 07.02.2023)

בן כספית בחר להשתמש בבניין קל, שהוא בניין פעיל וחזק, כדי להעביר מסרים ברורים וחד משמעיים. בניין זה מהווה כ (35.5%) מכלל הבניינים האחרים.

בניין קל נחשב בניין קל להבנה, דבר זה תורם להעברת הרעיון לנמען (הקורא) בצורה ברורה ופשוטה, ללא קשיים לשוניים. פעלים הבנויים על בניין זה בעלי כוח והדגשה, ומעניקים לטקסט אופי ישיר. לרוב הבניין משמש לציין פעולות משקפות מציאות, תנועה ושינוי. שימוש בבניין זה הופך את הטקסט לדינמי ואטרקטיבי יותר. בניין זה מתאים לסגנון עיתונאי השואף לקיצור ולבהירות, והוא הסגנון אותו נוקט בו בן כספית במאמרו.

1.1.2 בניין נפעל

בניין נפעל הוא כלי חשוב מאוד בשפה העברית, והוא משמש לתיאור מגוון רחב של מצבים ותהליכים. הבנתו עוזרת להבין את משמעות המשפטים ולהשתמש בשפה בצורה מדויקת יותר.

פעלים רבים בבניין נפעל הם ללא ספק תיכונים: נשבר, נקרע, נמתח, נגמר, נסגר, נפתח, נמרח, נשפך, נסדק ועוד. אלה פעלים המאפיינים אירועים הקורים מעצמם. לעומת זאת, פעלים סבילים מאפיינים כאמור אירועים שאינם קורים מעצמם, אלא אירועים הנעשים על ידי מישהו / משהו: הושמט, הוטס, הונח, הופל, הורחק, הובטח, תוקן, נוהל, שופץ וכו'. לא כל הפעלים יכולים להופיע בבניין נפעל, המשמעות של הפועל בבניין נפעל עשויה להשתנות בהקשרים שונים (חטב, 2008, עמ' 57).

בניין נפעל מציין פעולה סבילה, כלומר קבלת פעולה מגורם אחר בד"כ בניין נפעל הוא בניין סביל לבניין קל, בניין נפעל מציין פעולה הדדית- פעולה הנעשית ע"י שני גורמים במשותף- זה כלפי זה. בניין נפעל מציין פעולה חוזרת- פעולה שאדם עושה על עצמו או ביחס לעצמו, בניין נפעל מציין שינוי מצב או כניסה למצב חדש/לפעולה (גונן, 2009, עמ' 6).

מדקדקי ימי הביניים, ראו בנפעל אחד מהבניינים ה"נוספים", כיוון שנוספת לשורש הנו"ן. בשיטת החלוקה של הבניינים ל"אבות" ו"תולדות" בניין נפעל נתפס כ "פעול" ושייך לבנייני ה"תולדות". גזניוס מציין שבנפעל קיימת תחילית ושכציווי ובמקור בא דגש חזק באות השורש הראשונה. ברגשטרסר מונה שורשים אחדים שבהם הנפעל הוא ראשוני ולא נגזר (רוזנר, 2003, עמ' 131-132).

הוראתו המקורית של בניין נפעל היא פעולה חוזרת של בניין קל (נעצב, נסמך), אולם לאחר היעלמות הסביל הפנימי של בניין קל, החל נפעל לשמש גם כסביל של בניין קל (נכתב, נשבר). לבניין נפעל מספר משמעויות, הדומות למשמעויות של בניין התפעל (בן אור, 1963, עמ' 73).

בניין זה מציין פעולה סבילה, כלומר קבלת פעולה מגורם אחר בד"כ בניין נפעל הוא בניין סביל לבניין קל, בניין נפעל מציין פעולה הדדית- פעולה הנעשית ע"י שני גורמים במשותף- זה כלפי זה. בניין נפעל מציין פעולה חוזרת- פעולה שאדם עושה על עצמו או

ביחס לעצמו, בניין נפעל מציין שינוי מצב או כניסה למצב חדש/לפעולה (גלצר, 2015, עמ' 39, גונן, 2009, עמ' 6).

הבניינים נפעל והתפעל מתייחדים בכך שמופיעים בהם אך ורק פעלים עומדים, דהיינו פעלים שאינם מקבלים מושא ישיר אך עשויים להצריך מושא עקיף או צירוף יחס 'הפועל 'הסתכל' על הילד' או 'הסתכל בטלוויזיה'), אך אינו יכול לקבל מושא מצריך צירוף יחס ('הסתכל ישיר) ולכן צירוף כמו 'הסתכל את הטלוויזיה' איננו תקין (חטב, 2008, עמ' 95).
" ... באותו רגע, התפיסה הזו נקברה קבורת חמור - יחד עם תפיסת הביטחון שלנו. מה שעוד נכשל הוא המכשול. כפי שכתב אל"מ יוסי לנגוצקי ב-2018, סופו של כל קו מאזינו, משוכלל ככל שיהיה, הוא להיפרץ!" (בן כספית, מעריב, 08.10.2023)

השימוש בבניין נפעל משרת מטרות רבות של הכותב ומציין בחירה מודעת, המשמשת להעברת מסרים רגשיים ולהשגת השפעה על הנמען. הבנת המניעים העומדים מאחורי בחירה זו מאפשרת לנו לנתח טקסטים באופן מעמיק יותר, לחשוף את המטרות העומדות מאחוריהם ולהבין טוב יותר את האפקט הרצוי שהכותב מבקש להשיג.
בן כספית נוטה להשתמש פחות ביותר בבניין נפעל, שהיווה כ (8.1%) מכלל הבניינים בטקסטים שנבדקו. בניין נפעל, המתאר פעולה סבילה, מעניק תחושה של ניטרליות, כלומר הכותב מעביר את מסריו בצורה לא ישירה ומתרחק מאחריות.
הבחירה להתרחק משימוש רב בבניין זה, מעידה על רצונו של בן כספית להעביר מסרים ישירים ותמציתיים. סגנונו הישיר של בן כספית תומך במסקנה זו.

1.1.3 בניין פעל

בניין פעל הוא אחד משבעת הבניינים העבריים, והוא נחשב לאחד משלושת הבניינים הכבדים, שבהם נופל דגש חזק על העיצור האחרון של השורש.

הבניין הזה הוא הבניין הפורה ביותר ביצירת פעלים חדשים בעברית החדשה, בגלל האפשרות אחוזו החידושים בו הוא הגבוהה להטות בו שורשים בעלי ארבע או חמש אותיות שורש. האפשרויות הרבות של הרחבת שורשים קיימים בבניין זה גרמו למחלוקת באשר להגדרתם: יש הרואים בהם תת-בניינים על דרך פיעל; יש הרואים בכל אחד מהם בניין לעצמו, ויש הרואים בהם בניין פיעל לכל (רוזנר, 2003, עמ' 132).

נוכחות הדגש החזק היא שארית היסטורית של הכפלת העיצור השני, שסימנה במקור את הכפלת אורכו של עיצור. כיום תכונה זו כבר אינה קיימת מבחינה פונטית, אך הדגש החזק עדיין מהווה חלק מהתבנית של הפועל, מה שאומר שכאשר מדובר בעיצורים ב', פ', כ', הם תמיד מומשגים כעיצורים סותמים (כמו ב, פ, כ). (Coffin, 2005, p. 81).

בניין פיעל הוא אחד מבחינת הוראתו. אין משמעותו היסודית חיזוק או גרימה (קאוזטיבוס", כפי שבניין הפעיל מציין גרימה), אלא הוא מביא לידי המצב, הכלול בשם (בלאו, 1972, עמ' 228). בניין זה מציין גרימת פעולה- מישוהו גרם למישוהו אחר לעשות פעולה כלשהי או גרם לו לשנות את מצבו. בניין פיעל מציין הישנות פעולה- פעולה החוזרת על עצמה או נמשכת לאורך זמן, לעיתים בניין פיעל מציין פעולה שונה מזו המופיעה בבניין קל. לדוגמה: בבניין פיעל נאמר – שָׁבַר, לעומת בניין קל בו נאמר- שָׁבַר (גונן, 2009, עמ' 6).

בניין פיעל מציין פעולה אינטנסיבית או ממושכת (Etzion, 2017, p. 89). אם בניין קל עומד, הרי בניין פיעל הוא פקטיטיבי, ואילו בניין פעל, הנוצר מפעלים יוצאים, מציין תוצאה (בלאו, 1972, עמ' 229).

לעתים קרובות יש לבניין פעל הוראה פקטיטיבית או רזולטאטיבית. מאידך, נראה שהפריז בראותו בשתי הוראות אלו חזות הכול. אכן יש לבניין זה גם הוראת חיזוק וגרימה, והוראת החיזוק נראית אף ההוראה הראשונת, או - נכון יותר - אחת ההוראות הראשונות של הבניין (בלאו, 1972, עמ'233).

מרבית הפעלים, שהופקו ממלים שאולות, נוטים בבניינים הקרויים "כבדים": פיעל, פועל והתפעל (שהרי אין אפשרות להטות שורשים, שמספר עיצוריהם עולה על שלושה, בבניינים האחרים). עם זאת יש לציין, שגם שורשים חדשים של שלושה עיצורים נוטים לרוב בבניין פיעל. נראה, שבניין זה פופולארי במיוחד בגזירת פעלים בעב"ז. (ניר, 1993, עמ'53).

" עכשיו הם מנהלים לחימה. המסקנות יחכו לאחר כך. האחריות המוקדמת שנטלו על עצמם, חשיבותה ערכית ומוסרית. עם המנהיגות, מגיעה גם האחריות. היא מובנית בתוך התפקיד. היא מובנת מאליה." (בן כספית, מעריב, 17.10.2023)

השימוש בפעלים, כגון, 'מנהלים, יחכו', בבניין פיעל, מדגיש את האלמנט הפעיל והמודע של ההמתנה. בניגוד לבניינים אחרים שיכולים לתאר המתנה פאסיבית, כאן יש תחושת כוונה מאחורי הפעולה. מדובר בהחלטה מודעת לדחות את הסקת המסקנות לאחר הלחימה. כך שהמתנה היא לא מצב של חוסר מעש, אלא חלק מהאסטרטגיה הכללית, שבו ההמתנה עצמה היא חלק מהניהול והתכנון.

בן כספית בוחר להשתמש בבניין זה באופן שיטתי כדי להעביר מסרים ברורים ולהשפיע על תפיסתו של הנמען כלפי הנושאים שהמאמרים שלו דנים בהם. שימוש זה מעניק לכתביו מראה של ודאות שמושך את תשומת ליבו של הקורא.

בניין פיעל מהווה כלי מרכזי בידי בן כספית להעברת מסרים. כ (17.14%) מכלל הבניינים במאמרו הם בבניין זה, הסיבה לכך נעוצה, בחשיבותו ועוצמתו של הבניין בהעברת המסר ובהדגשת הפעולה בצורה ברורה ומשפיעה על הקורא.

1.1.4 בניין פיעל

בניין פיעל נחשב לאחד הבניינים הכבדים המשמש לתיאור פעולה שמתרחשת באופן סביל, הוא משמש לתיאור מצבים ותהליכים שבהם הסובל הוא המוקד העיקרי של הפעולה. הבנתו עוזרת להבין את משמעות המשפטים ולהשתמש בשפה בצורה מדויקת יותר.

בניין פועל מציין פעולה סבילה, והוא הבניין הסביל לבניין פיעל (מעדיה, 2004, עמ'3) הדגש הבא בעה"פ של הבניינים הכבדים – פיעל, פועל והתפעל, דגש זה עניינו ביצירת הבחנה בין הבניינים הכבדים לשאר הבניינים, הוראתו משתייכת אל המישור המטא-לשוני של סיווג הפעלים לבניינים השונים. הבחירה לסמן הבחנה זו על ידי הדגש ולא באמצעות סימן אחר מכוונת למישור הסמנטי, במטרה להורות על "הפלגת העניין וכבודת הפעולה" או על "חוזק העניין". בדומה לקטגוריות הקודמות, גם כאן ר' זלמן הענא לא תפס את ההכפלה כקשורה באופן מהותי להוראת הדגש. לשיטתו היא איננה חלק מתבנית התצורה של הבניין, אלא השלכה פונטית המתחייבת מן השימוש בסימן הדגש, ללא חשיבות מורפולוגית משל עצמה (ורמסר, 2016, עמ'93).

בנייני פיעל ופועל יש להם תכונה מרכזית שהיא הכפלת בעה"פ. לבניינים הללו שורש שיש בו צרור עיצורים (או כפל- עיצור) במקום העיצור האמצעי. יוסף קמחי מכנה את בניין פיעל "בניין חזק" כי "בכל בנינו דגוש העין". גם גזניוס וברגשטרסר רואים בפיעל ופועל בניינים בעלי תכונה מרכזית משותפת - דיגוש העיצור האמצעי. אף חוקרים בני זמננו עומדים על הקשר בין שני הבניינים הללו, שבלשון הערבית נחשבים שניהם בניין אחד.

היחסים הסמנטיים והצורניים שבין זוג בניינים זה (פעיל וסביל) הם קבועים וניתנים לניבוי בדרך כלל, "יחסים אוטומטיים", שני צדדים של אותו מטבע (רוזנר, 2003, עמ' 132).

" יריב לוי'ן מונה לממלא מקומו, עקב הנבצרות. אלא שלא היה לזה אישור של שני שלישים מחברי ועדת הכנסת. כלומר הסתדרנו בלי ראש ממשלה במשך שעה וחצי. " (בן כספית, מעריב, 30.07.2023)

השימוש בבניין פֶּעַל הסביל 'מונה' מציין את העובדה שהפעולה עצמה היא החשובה (המינוי) ולא מי ביצע אותה. אין דגש על מי מינה את 'יריב לוי'ן, אלא סתם שהוא מונה. זה מאפשר לכותב להדגיש את ההתרחסות (המינוי) בלי להתעכב על הפרטים של מבצע הפעולה (מי מינה אותו).

בן כספית משתמש בבניין פֶּעַל באופן מוגבל, כ (3.5%) מכלל הבניינים כדי להבטיח תקשורת ישירה וברורה עם הנמענים. שימוש זה מעיד על רצון מודע להימנע מבניינים סבילים ולהעדיף בניינים פעילים, על מנת להעביר מסרים ברורים.

1.1.5 בניין הפעיל

הוא אחד מבנייני הפועל בעברית, והוא משמש לתיאור פעולה שמבצע הנושא של המשפט באופן לא רצוני או לא מכוון.

אברהם בן מאיר אבן עזרא (ראב"ע) מכנה את בניין הפעיל "הבניין הכבד הנוסף", על שם הוספת ה"א הבניין. גזניוס עומד על התכונה העיקרית של הבניין, ה"א התחילית, ועל כך שחל כאן חוק ההידקקות. ברגשטרסר שולל את הניסיון לגזור את ה"א העברית מן השי"ן האכדית (שפעל) בטענה שניסיון כזה סותר את חוקי ההגה. לפי בלאו הניסיונות להסביר חילופי ה/ש כפרי מעתק לא עלו יפה. בלאו, כמו גזניוס, עומד על הסימן החשוב של בניינים אלה: ה"א ותנועתה לפני פה"פ הנעלמת כשעליה לבוא באמצע מילה (רוזנר, 2003, עמ' 133).

על פי כללי הדקדוק העברי תחילית בניין הפעיל בפועל השלם בצורות העבר מנוקדת בחיריק, למעט פעלים שפ' הפועל שלהם גרוני, והם מנוקדים בסגול. במקרא מתועדים חריגים מועטים בארבעה שורשים מגזרת ל"י שבהם מופיע ניקוד בסגול בצורות מסוימות, והם שולבו באופן חלקי בעברית הנורמטיבית: בפעלים הלאה והראה נקבע בכללי האקדמיה הניקוד בחיריק בצד הניקוד בסגול (כגון הִלָּאָה, הִלָּאָה; הִרָאִיתָם, הִרָאִיתָם) (גונן & רשף, 2017, עמ' 443).

היבט נוסף של המודל הנוגע לסוגיית תנועת התחילית בבניין הפעיל הוא זיהוי הקשר הקיים בין שונות סינכרונית לשינוי דיאכרוני. מעתקי הגאים אינם פועלים בחלל הריק אלא הם כרוכים בהתמסדות של אופן הגייה שראשיתו בגיוון הנוצר בלא משים מעצם היקרותו של ההגה בהקשרים פונטיים שונים. לפיכך, טוען אוהלה, קיומה של שונות לשונית עומד בהכרח ברקע התרחשותם של מעתקי הגאים, והוא תנאי מקדים לפעולתם. ואכן עדות לקיום מידת מה של שונות לשונית בהגיית התחילית של בניין הפעיל נמצאה גם בהקלטות שבחנו. מן ההקלטות עולה כי מימוש של (גונן & רשף, 2017, עמ' 457).

הוראתו העיקרית של בניין הפעיל היא בניין גורם (קוזאטיב) של בניין קל, כן מצוי ההפעיל, בעיקר כשהוא גזור משמות תואר כפועל עומד (בלאו, 1972, 145), גם כן בניין זה מציין שינוי מצב או תהליך (הוריד, האדים, אך גם הקשיב) (ניר, 1989, עמ' 322), הוא מציין פועל פעיל שאין לו משמעות מיוחדת (מעדיה, 2004, עמ' 3).

הערב הזה לא מחליש אותנו. להיפך, זה מחזק אותנו. כן, חמאס קונה זמן, אבל זה לא משמעותי. הסולר שהוא מקבל עכשיו לא יציל אותו מעוצמתו של צה"ל" (בן כספית, מעריב, 26.11.2023)

השימוש בפעלים כגון: 'מחליש', 'יציל', קובע את המסר של הכותב שהמצב הנוכחי אינו מדכא או מחליש, אלא ההפך המוחלט, הוא מביא להגברת הכוח והעוצמה. השימוש בבניין הפעיל מאפשר להציג את ההשפעה הישירה של הפעולות, ובכך להעצים את הטון הדינמי והמעשי של המסר.

בניין הפעיל הוא אחד הבניינים העיקריים במבנה הלשוני של מאמרי בן כספית. השימוש הנרחב, המהווה כ (19.9%) מכלל הבניינים, מציין על כוונתו של העיתונאי לנסח את מסריו בצורה שקופה ובהירה כדי להשיג את מטרתו העיקרית, שהיא להשפיע על דעת הקהל. בניין הפעיל מאפשר לו להציג את עמדתו בצורה ברורה וחד משמעית, ובכך הוא מגביר את השכנוע.

1.1.6. בניין הפעיל

הוא הבניין, מכיל רק פעלים סבילים. בניין אלי תלוי במקביל הפעילים מבחינה מורפולוגית, תחבירית וסמנטית. התלות המורפולוגית מתבטאת בכך שצורת הסביל של פועל בבניין פעיל תופיע תמיד בבניין פעיל, ושל פועל בבניין הפעיל תופיע בבניין הופעל. חָפַץ - חָפְצָה, הצמיד – הוצמד. נוסף על כך יש להדגיש שקיומו של פועל פעיל הוא תנאי הכרחי לקיומו של פועל סביל (חטב, 2008, עמ'95).

בניין זה מציין פעולה סבילה, כלומר פעולה הנעשית ע"י גורם אחר. בניין הופעל הוא סביל לבניין הפעיל, במקרים רבים שיש פועל סביל אין מציינים את עושה הפעולה (מעדיה, 2004, עמ'9).

" המחויבות של המדינה לאזרחיה, שהופרה ב-7 באוקטובר, היא המפתח לקיומנו כאן. היא המסד עליו הוקמה המדינה. הידיעה שילד יהודי יוכל לישון במיטתו בביטחון. הידיעה שסבתא יהודייה תוכל לשבת בביתה בביטחון. על זה קמה כאן המדינה. על זה הוקם כאן צה"ל. מכיוון שהאזרחים הופקרו ב-7 באוקטובר, המדינה יצאה להחזיר אותם." (בן כספית, מעריב, 26.11.2023)

המבנה המורפולוגי של הפעלים הסבילים משמש לעתים קרובות בטקסטים שמטרתם להטיל אחריות כללית, כגון: על המדינה או המערכת הפוליטית, מבלי להטיל אשמה על אנשים ספציפיים. בהקשר זה, פעלים בבניין הופעל משרתים את רצונו של הכותב בהעברת המיקוד של פעולה ספציפית (כגון הפרת מחויבות או נטישת אזרחים), אשר מעמיקה את תחושת הקורא לגבי החסר הכללי ברמת המערכת כולה.

בניין זה אינו שכיח במאמריו של בן כספית, הוא מהווה כ (3.5%) מכלל הבניינים.

1.1.7. בניין התפעל

בדקדוק המסורתי נחשב בניין התפעל ל"כבד" או "נוסף". בן ג'נאה מתלבט אם לשייכו בחלוקת הבניינים ל"אבות" ל"כבדים" או ל"קלים" ומכריע ל"כבדים". בניין התפעל תופס מקום מיוחד: הוא נחשב ל"אב ותולדה", פועל ופעול יחדו. גזניוס הסביר שבניין התפעל נוצר על ידי הוספת הַתְּ תחילית לשורש [בניין] פיעל. הוא מציין תופעות מיוחדות לבניין זה - את המיתאטיזיס וכן את האסימילציה. נראה שבעניין זה השפיע גזניוס על רבים מהבלשנים שאחריו (רוזנר, 2003, עמ'133).

הבניין הזה מציין פעולה חוזרת- פעולה שאדם עושה על עצמו, בניין התפעל מציין פעולה הדדית- פעולה הדורשת שני גורמים לשם ביצועה בניין התפעל מציין העמדת פנים-

"עושה את עצמו, בניין התפעל מציין שינוי מצב או כניסה למצב חדש, בניין התפעל מציין פעולה סבילה לבניין פיעל (מעדיה, 2004, עמ' 9) .

תיאורים רבים של מערכת הפועל העברי מעמידים בראש אפיוניו של בניין התפעל את היותו רפלקסיבי (חוזר), כלומר מביע פעולה החוזרת למבצעה כגון 'התלבש', ורסיפרוקלי (הדדי), המביע פעולה הדדית כגון 'התכתב'. בראש הוראותיו של הבניין מציב יהושע בלאו פעולה חוזרת ופעולה הדדית. עוזי אורנגן כותב על הוראת בניין התפעל: 'רוב הפעלים גמילים - חוזרים או הדדיים'. אולם סריקת הפעלים בבניין מגלה שקבוצה גדולה מביניהם אינה מציינת לא רפלקסיביות ולא הדדיות. חשבו למשל על 'התפרק', 'התבשל', 'התמוסס', 'התקמט', 'התקלקל', 'התקצר' ורבים אחרים. אין אלו פעולות הדדיות ואף נראה שאינן פעולות המתבצעות על המבצע. הוראה זאת של פועלי בניין התפעל נקראת על ידי בלאו ואורנגן הוראה סבילה, ומופיעה כמשנית יותר בין סך הוראותיו של הבניין (חטב, 2008, עמ' 103).

לבניין התפעל שימושים רבים בעברית בת זמננו. מלבד ציון של פעולה חוזרת או הדדית משמש הבניין לפעמים לציון פעולה סבילה התבקש, הסתפר, התמנה, התבשל התיר לעתים הוא מופיע בצורת "נתפעל", כגון: נתבקשתי, נתאפשר לי) הפעלים בבניין זה אינם יוצאים אל מושא ישיר, אולם במקרים רבים הם מציינים "פעולה יוצאת" מבחינה סמאנטית, כלומר - פעולה שיש לה אובייקט מושא) סמאנטי, גם אם אין לכך ביטוי של מושא ישיר במישור התחבירי, כגון התכוון, התנגד, התעלם (ניר, 1989, עמ' 322).

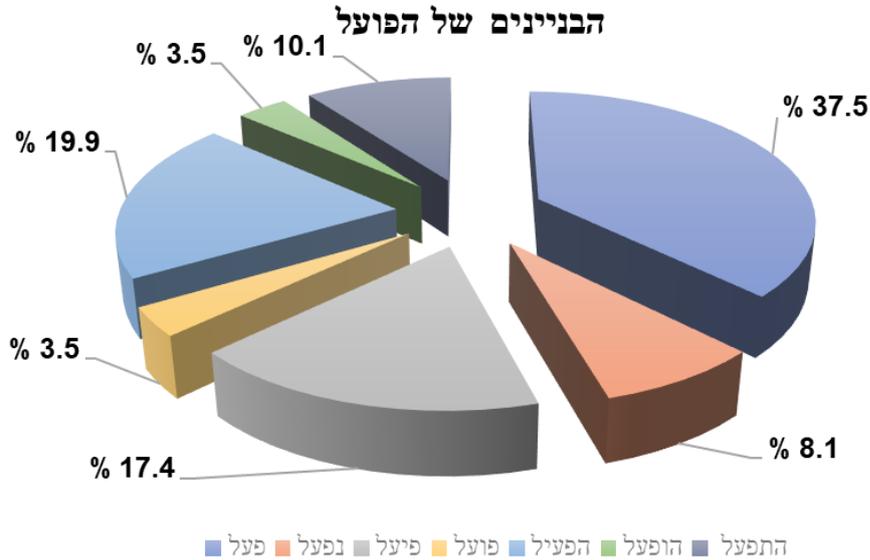
"השבוע התבשרנו על גלעד צוויק, פיגוע הסברתי מתנייע ששקד לשפוך גלונים של בנזין (בטח לווה אותם מסמוטריץ') על מה שנותר מיחסי ישראל-ארה"ב לאורך השנים, שמתמנה לתפקיד יועץ ראש הממשלה לתקשורת. ועל דני זקן, קומיסר לענייני חיסול בלשכת רה"מ היה יעקב ברדוגו, שקיבל בזמנו הצעה לתיק ההסברה או תיק התקשורת מנתניהו וסירב, למזלנו. אלא שאת תיק התקשורת קיבל בסוף שלמה קרעי, שהתנפל דבר ראשון על תאגיד השידור ועכשיו על הדואר, במאמץ להדיח את היו"ר מישאל ועקנן שהצליח למחוק הפסדים של 2 מיליארד שקל ולעבור לרווח. רק הסיפור הזה ראוי לתחקיר נפרד, שעוד יגיע." (בן כספית, מעריב, 9.6.2023)

השימוש בבניין 'התפעל' מתייחסת לרוב לפעולה שהנשית על ידי מבצע הפעולה עצמו או לאינטראקציה פנימית, מה שמסמל שהאירוע כולל היבטים רגשיים או פסיכולוגיים הקשורים לנושא. לדוגמה, הפועל 'התבשרנו' נושא את האופי הרגשי והפנימי של החדשות; זה מראה שהידיעה התקבלה בתדהמה או בהלם קולקטיבי.

על ידי השימוש בפעלים בבניין 'התפעל', הכותב מדגיש את האופי הביקורתי של הטקסט, הגורם לנמען להרגיש שהדמויות אינן רק שמות, אלא הן פעילות וממלאות תפקיד אמיתי שיש לו השלכות מוחשיות על המציאות הפוליטית והחברתית.

בניין 'התפעל' מהווה כ (10.1 %) משאר הבניינים במאמריו של בן כספית, שימוש זה ציין שהוא נוטה להשתמש בפעלים בעלי אופי ריגוש שיכולות לעורר תחושות ורגשות ולהשפיע על תפיסת עולמו של הנמען.

1.1.8. סטטיסטיקה כללית של הבניינים במאמרי בן כספית

1.1.9. הבניינים הפעילים והסבילים

על פי המאמרים שנבדקו, מתברר שבן כספית מעדיף להשתמש בבניינים פעילים באופן משמעותי יותר מבניינים סבילים ובאופן ברור על מנת להגדיר את הנוכח במפורש, ולכוון את הדברים אליו בצורה ישירה. הדבר זה מעיד על אומץ ליבו של הכותב, כנותו ואי חששו מהעומד מולו וגם כן הוא אינו מתרחק מאחריות.

הבניינים הפעילים תורמים להבהרת המסר ולשיפור שטף הקריאה, דבר זה משרת את מטרתו של העיתונאי להגיש מאמריו לקהל רחב. בניינים פעילים מהווים כ (84.9%) מכלל הבניינים, בעוד הבניינים הסבילים מהווים כ (15.1%).

בניינים פעילים וסבילים

1.1.10. ניתוח מבנה הפעלים מבחינת הזמן:

זמן הפועל מתאר את עת ביצוע הפעולה. הפעלים בעברית משתנים בצורה בהתאם למועד התרחשות הפעולה. שינויים אלו משקפים את הקשר בין זמן של הדיבור לבין זמן שלוקח לבצע את הפעולה.

ממחקרים בלשניים עולה כי קיים יחס הדוק בין תוכנו הסמנטי של הפועל (כלומר סוג המצב או הפעולה שהוא מתאר) לבין מספר הארגומנטים שהוא מצריך וסוגם. כמו כן בשפות רבות מתאפיינים פעלים גם במורפולוגיה המבדילה אותם מחלקי דיבר אחרים פעלים נושאים, בדרך כלל, סימון זמן (עבר, עתיד או הווה), התאם (מספר, מין וגוף) ובשפות מסוימות, כגון איטלקית או רוסית, גם אספקט (היבט).

חשוב לציין שתכונה זו מאפיינת פעלים עבריים, אך אינה אוניברסלית. לדוגמה, בגרמנית הפועל בא אחרי משלימו השמני, אם כי הוא מקדים, בדרך כלל, פסוקיות משלימות (חטב, 2008, עמ' 90).

חוקרי מערכת הזמנים בבלשנות בת-זמננו מרבים להדגיש שתפקוד הקטגוריות הפועליות תלוי במצב דיסקורסיבי מסוים. בחירת צורת הפועל וערכה הדקדוקי תלויים בשיח שהיא נמצאת בו. הסיבה לכך היא טבען הסמנטי של הקטגוריות הפועליות החשובות ביותר. המשמעות העולה מתפקידה הדקדוקי של צורת הפועל, מורכבת בדרך כלל משלושה מישורים סמנטיים עיקריים והם: זמן, היבט, דרך (aspect, tense, mood) קטגוריות. שלוש קטגוריות אלו תלויות בתנאים דיסקורסיביים מסוימים: קטגוריית הזמן היא קטגוריית רמז במהותה, דהיינו היא מתמלאת תוכן לפי נקודת הדיבור, זמן המאורע, נקודת ההתייחסות. "ואלה אינם זהים בתנאים דיסקורסיביים שונים. גם הקטגוריה של היבט, שהיא 'זמן פנימי' של הפעולה, מתפקדת באופן שונה בסוגים השונים של השיח, המודליות תלויה גם במידת הסובייקטיביות ובקני מידה אחרים המשתנים בתנאים דיסקורסיביים שונים (נוטריוס, 2007, עמ' 4).

1.1.10.1. זמן עבר

הוא מושג המייצג פעולה שהתרחשה בעבר לפני הרגע הנוכחי. בשפות שונות, כולל עברית, יש צורות פועל שונות המשמשות לביטוי פעולות העבר. העברית איננה מבחינה באמצעות הדקדוק בין דרגות ריחוק שונות בעבר. עבר רגיל (בלתי מסומן), עבר סיפורי ועבר היסטורי מובעים כולם באמצעות פעל. לעבר מידי נלווה לעתים תואר פועל המבטא מידיות: עכשיו, הרגע או בדיוק, אך אראה שניתן להביע עבר מידי גם בלעדיו (כלב, 2017, עמ' 14).

"אתם מצדיקים החלטה שקיבלה הממשלה שלי להגדיר את הימ"מ כיחידה הלאומית שלנו למלחמה בטרור". את הדברים האלה אמר ראש הממשלה בנימין נתניהו בביקור שערך, יחד עם השר איתמר בן גביר, במטה הימ"מ אתמול. הוא לא לחש את הדברים האלה בתוך החדר, הוא לא אמר אותם בשיחת מסדרון, הוא לא סיפר אותם למאן דהוא. הוא אמר אותם בקולו מעל הפודיום, במהלך נאום בפני משתתפי הביקור, קציני הימ"מ הבכירים, מפכ"ל המשטרה וחלק מסגל הפיקוד. " (בן כספית, מעריב, 13.07.2023)

הפעלים בזמן עבר בדוגמה שלעיל, משחקים תפקיד חיוני בהעברת מסר רטורי ותוכני, ומדגישים את ההתרחשויות בעבר כעובדות ברורות וסופיות. הפעלים 'קיבלה', הגדיר, אמר וסיפר' מהווים נקודת התייחסות כרונולוגית וקונטקסטואלית, כאשר כל פועל מעניק תחושה של השלמת פעולה שממנה נובעות תוצאות נמשכות או השפעות בהווה.

1.1.10.2. זמן הווה

זמן הווה עברי מתאר פעולה שמתרחשת ממש עכשיו, פעלים בזמן הווה מקבלים את צורת הבסיס שלהם ללא שינויים משמעותיים.

במקרים מעטים ניתן לקבוע שסוגים סמנטיים מסוימים נפוצים במבנים מסוימים: חוקרים שונים מצביעים על כך שלבינוני הסביל יש קשר לעבר אמנם נכון שהבינוני הסביל מביע

לעתים קרובות מצבים שהם תוצאות של פעולה שנעשתה בעבר, אך בכל זאת המצב הוא הווה. ניתן לקבוע קשר לעבר לפחות לגבי פעלים שנגזרות מהם שתי צורות בינוני סביל שונות, אחת אימפרפקטיבית ואחת פרפקטיבית (כלומר בעיקר שורשים עם בינוני סביל קל פרפקטיבי ובינוני נפעל אימפרפקטיבי (גייגר, 2009: עמ' 340).

בעברית החדשה צורת הבינוני בתפקידה הפועליים היא חלק בלתי נפרד ממערכת זמנים משולשת: מערכת הסופיות מביעה את העבר, הבינוני מביעה את ההווה, ומערכת התחיליות מביעה את העתיד. תפקידי המשנה של הבינוני, העשוי להיות מוסב בדיבור ובתיאורים ספרותיים גם על העבר או על העתיד, גזורים בעברית, כבלשונות רבות אחרות, מן ההווה ואין בהם כדי לערער על יציבותה של מערכת משולשת זו.

צורת הבינוני היא מורשת מן העברית העתיקה, אך אין הדבר כך באשר להשתלבותה במערכת של שלושה זמני הפועל. כפי שמציין מרדכי מישור, במאמר הסוקר את תולדות שימוש הזמנים בעברית לתקופותיה, ההיערכות "שבה ההבחנה בין ההווה לעתיד מובעת בניגוד בינוני/ 'עתיד' [...] חדשה היא, ולמרבית התמיהה, עדיין אין יודעים אימתי נתגבשה" (צבי & רשף, 2009, 315).

" נשיאת העליון אסתר חיות תיקנה מעט את המעוות, כשציננה שגם עכשיו יש אין-ספור תיקים תלויים ועומדים שעוסקים בסעד שמבקשים אזרחים נגד החלטות שלטוניות הנגועות, לדבריהם, באי-סבירות קיצונית. ביטול עילת הסבירות שומט את הקרקע תחת הסעד הזה, ובעצם תחת אזרחים מוחלשים - מול עריצות ושרירות שלטון." (בן כספית, 13.09.2023)

פעלים הבנויים בזמן בהווה בטקסט שלעיל, (שומט, עומדים, עוסקים, מבקשים, שומט, מוחלשים) משחקים תפקידים לשוניים ותקשורתיים חשובים, הן בהדגשת הפעולה בהקשר מתמשך והן הצגתם כעובדות בעלות משמעות נוכחית. השימוש בזמן הווה שכיח בעברית לציון פעולות מתמשכות, מעבר לנקודת זמן ספציפית. לדוגמה, הפועל "עוסקים" מתאר מאבק מתמשך מול החלטות, לעומת זאת, הפועל 'שומט', ממחיש את תחושת האכזבה הנמשכת מהחלטה זו.

לפעמים הכותב משתמש בפעלים בזמן הווה, אבל הוא מתאר פעולה שהתרחשה בזמן אחר הן עבר והם עתיד. במקרים רבים ההקשר הלשוני הוא שקובע את הזמן של הפועל ולא המבנה המורפולוגי שלו.

"בעזה, חיל האוויר הוא עמוד האש לפני המחנה. התפקיד שלו הוא לרכז, לנקות, לטהר ולפרק את מערכי חמאס ככל האפשר, בטרם יגיעו הלוחמים עצמם, האוגדות המתמרנות, הטנקיסטים, הגולנצ'יקים והצנחנים, לוחמי ההנדסה וכל שאר הגופים המרכיבים אוגדה צה"לית מתקדמת. "בכל פעם לפני שצה"ל נכנס לתא שטח חדש, הוא עובר טיפול שלנו", מספר מפקד הבסיס, "זה מתחיל במטס עצום של עשרות מטוסי קרב שיוורדים על תא השטח החדש בעוצמה אדירה". לא מדובר בהפצצות שטיח עיוורות. "הכל מבוסס על מודיעין", אומר המפקד, "אנחנו מקבלים מידע מדויק, משמידים תשתיות, פוגעים בפעילים, פוגעים במנהרות, פוגעים במצבורי תחמושת, בתים ממולכדים, וכמובן במחבלים" "בן כספית מעריב 2023.11.6"

השימוש בזמן הווה כדי להתייחס לזמן עבר או לזמן עתיד נפוץ בעברית בהקשרים כמו דיווח דיבור או תיאור עיתונאי, כדי לתת לו תחושה ישירה ומלאת חיים.

אופי ונסיבות האירוע קובעים את בחירתו של הכותב בצורה הלשונית המתאימה לפועל. השימוש של הפועל בעתיד, למשל, עשוי להיות מושפע מההקשר הכללי, ונותן למשמעות

קונוטציה זמנית עתידית. עם זאת, הכותב יכול לבחור להשתמש בפועל בזמן הווה בהקשר בעל קונוטציה עתידית, על מנת לקרב את האירוע למוחו של הקורא או לבטא את הוודאות בהתרחשותו.

1.1.10.3. זמן עתיד

בעברית מתאר פעולה שתתרחש בעתיד, כלומר לאחר הרגע הנוכחי. הוא משמש לבטא אירועים, תוכניות, תחזיות או מצבים שצפויים להתרחש.

הנטייה בעתיד כוללת הוספת תחילית, הנקראת גם אות אית"ן, בשל העובדה שמדובר באחת מאותיות אלו, ולעיתים גם סופית. בדומה לזמן עבר, הנטייה בצורת העתיד היא בהתאם לגוף, למין ולמספר. בהתאמה לנטייתם של הפעלים בעתיד בגוף שני רבות ובגוף שלישי רבות התמזגה בעברית אז חלק מהדוברים עם זו של הרבים. זאת בדומה למיזוג שחל עוד קודם לכן בנטיות העבר של גוף שלישי רבים ורבות. אולם, רבים שומרים על הנטייה המקורית בצורת העתיד של הרבות.

מבעי עתיד נחלקים לשתי קטגוריות: חיווי עתיד וצורות מודליות שונות, אשר זמנן עתיד או שהן אל-זמניות. במבעי חיווי עתיד צורת יפעל מלווה. (בנושא דקדוקי מפורש. העתיד המידי איננו מסומן באופן ייחוד) (כלב, 2017, עמ' 3).

" כל אחד מאיתנו **יצטרך** לתת לעצמו ולשר ההיסטוריה את התשובה איפה היה ומה עשה כדי לסכל אותה. כולנו **נעמוד** לדין התנועה (הציונית). כולנו **ניאלץ** להתייצב מול בבואתנו, **שתשתקף** מולנו בשברי המראה שהימים האלה יותירו אחריהם. כולנו, זה אומר כולם. מנשיא המדינה, דרך יו"ר ההסתדרות, דרך אישי ציבור, שופטים, בעלי תפקידים, אנשי רוח, מדענים, קצינים מכל סוגי המדים. הנשיא הרצוג **יצטרך** להסביר מדוע לא התפטר כשקמו להחריב את הבית." (בן כספית, 12.02.2023)

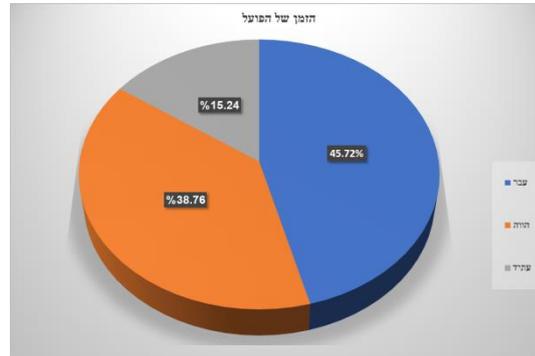
הפעלים בזמן עתיד 'יצטרך, נעמוד וניאלץ', מציינים אחריות והתמודדות. מבנה הפעלים בזמן עתיד, במיוחד בהקשר זה, יוצר אפקט מעורר דריכות בקרב הנמענים ומדגיש כי מדובר במציאות עתידית בלתי נמנעת, מציאות שכל אחד יצטרך להתעמת עמה באופן אישי.

בן כספית, במקרים רבים, משתמש בפעלים בזמן עתיד אך הוא מתכוון לפעולה שהתרחשה בזמן עבר:

זאת ועוד: אתמול התברר שקצבאות האברכים **יוגדלו** רטרואקטיבית מינואר השנה, בעוד נקודות הזיכוי להורים עובדים לצורך השתתפות במעונות - לא. (בן כספית, מעריב, 09.05.2023)

הפועל 'יגדילו' מציינן שהפעולה ההסתיימה בעבר אף על פי שהמבנה הוא מבנה פועל עתיד. השימוש בפועל בזמן עתיד שמציינן זמן עבר גורם לאירועים להיראות כאילו הם מתרחשים מול הקורא, מה שיוצר תחושה של תנועה ודינמיות, ומעסיק את הקורא בסיפור או בטקסט ומוסיף מתח וריגוש. השימוש בשיטה זו במטרה לגרום לאירועים להיראות חשובים ומשפיעים יותר על הקורא, כאילו הם יקרו שוב בעתיד. שימוש זה הוא שימוש רטורית כדי להדגיש את המשכיות האירוע או לבטא רגשות מסוימים.

1.1.10.4. סטטיסטיקה כללית של זמן הפועל

התברר מהתרשמים שלעיל, שהפועל בעבר הוא הפועל הזוכה לשימושים רבים במאמרי בן כספית מכיוון שפועל בעבר מציין אירועים שהתרחשו ונהיו לעובדות שיש לטפל בהם, ואילו הפועל בהווה היה השני מבחינת מספר השימושים במאמר.

1.1.1. פועל הציווי

הציווי הוא מודוס המביע הוראה, דרישה ולפעמים גם בקשה או הצעה, המכוונות באופן ישיר מן הדובר אל הנמען. רוב השפות, בכלל זה עברית, מציינות את הציווי באמצעות נטייה מיוחדת של הפועל. פועל זה נחשב כלי לשוני חיוני לתקשורת בין אנשים. הוא מאפשר לנו להעביר הוראות, בקשות, פקודות והצעות בצורה ישירה וברורה.

הוא צורת הפועל המשמשת להבעת הוראה, דרישה, בקשה או לפעמים גם הצעה, המכוונות באופן ישיר אל הנמען. מן המאפיינים העיקריים של פועל צווי: נטיית פועל הציווי משתנה בהתאם לגוף (יחיד או רבים) ולמין (זכר או נקבה).

חוקרים רבים עסקו בציווי, המכונה "ציווי נוטה". סימן ההיכר שלו הוא השללת תחיליות גוף שני מצורת הפועל הציווי הנוטה רווח בעברית הדבורה בעיקר בלקסיקון הבסיסי בבניין קל, ובמידה פחותה – בפיעל. בבניינים נפעל, התפעל והפעיל הציווי הנוטה איננו רווח בדיבור בין היתר בשל מורכבותו המורפולוגית. לפעלים מסוימים בהוראת סביל או סביל בינוני כגון ליהנות, להיהרג ויכול אין צורות ציווי נוטה. לכאורה מדובר במגבלה סמנטית טבעית הנובעת ממעמדם הבלתי אגנטיבי, אך מתברר שמגבלה זו ייחודית לציווי הנוטה (כלב, 2020, עמ" 402).

נטיית התחיליות בגוף שני – צורות הפועל – משמשת בין השאר להבעת ציוויים בתבנית שאכנה "הציווי המובלע". התופעה עתיקת יומין, ועדויות לקיומה בלשון המקרא ובשפות שמיות נוספות כאוגריתית וארמית מוכרות היטב. על השימוש בצורת הפועל בהוראת ציווי בעברית הישראלית עמדו זה מכבר חוקרים רבים. הציווי המובלע מתאפיין בהיעדר כינוי גוף מפורש בעמדת הנושא הדקדוקי: מנגד, במבעים שאינם מצוויים כינוי הגוף הפרוד משובץ בעמדת הנושא כגון: היה אחד לקוח, וואי וואי, אתם תמותו (כלב, 2020, עמ' 403).

" **בואו** נעצום עיניים ונחשוב שישראל היא לא מדינה דמוקרטית (בינתיים) אלא חברת ענק ציבורית. נניח, חברת הייטק. חברות מהסוג הזה חייבות בשקיפות, דיווחים לבורסה, שיקול דעת, אחריות תאגידית, מינויים ראויים, איזונים ובלמים. עכשיו **בואו** נעבור על

רשימת השרים והמינויים הבכירים ונסה לבדוק מי מהם היה עובר מסגרת של חברה ציבורית " (בן כספית, מעריב, 2023.6.9 " פועל הציווי 'בואו' בהקשר זה מציין הבעת בקשה לנמענים כדי לבצע פעולה ספציפית. שימוש זה מעודד את הקורא לעסוק נפשית בדמיון ובבחירת המציאות מנקודת מבט אחרת, מה שהופך את הטקסט לאינטראקטיבי ואישי, מה שמגביר את השפעת המסר על ידי שיתוף ישיר של הקורא.

תפקידו של הציווי בטקסט זה הוא ליצור אווירה ביקורתית ורפלקטיבית המסייעת להעריך את המצב הנוכחי.

לפעמים בן כספית משתמש בפועל בעתיד כדי להביע על ציווי, שיטה זו נפוצה ביותר בעברית החדשה:

" כן, אני רציני. **תרשמו** לעצמכם, אפילו אלי כהן בעניין. גם הוא, במה שמכונה "שיחות סגורות", מסביר שהוא ראוי לירושה. הוא פוקד המונים, הוא שר חוץ מצוין, אין שום סיבה שהוא לא יהיה מועמד לתפקיד, אם וכאשר. בני שיחו שמעו ממנו שזה לגיטימי לגמרי. הוא מוכן " (בן כספית מעריב 2.9.2023 "

השימוש בפועל בנוסח ציווי הוא נדיר במאמרי בן כספית הוא מהווה כ- (0.27%) משאר הפעלים הנבדקו, ככל הנראה משום שהוא מעדיף להעביר את מסריו בדרך עקיפה יותר, אשר פחות מתערבת בחוויית הקריאה של הנמען.

מסקנות :

1. הבנה נכונה של בנייני הפועל וצורותיהם חשובה מאוד להעברת רעיונות ומושגים בצורה ברורה ומדויקת.

2. השימוש בבניינים המתאימים מאפשר לכותב להשפיע ולשכנע בצורה יעילה יותר.

3. בניין קל הוא הבניין השולט במאמריו של בן כספית ומהווה אמצעי יעיל וחזק ביותר להעביר מסרים חד משמעיים. בניין זה מהווה כ (35.5%) מכלל הבניינים האחרים, הוא נחשב בניין קל להבנה, דבר זה תורם להעברת הרעיון לנמען (הקורא) ללא קשיים בהבנה.

4. בן כספית נוטה להשתמש פחות ביותר בבניין נפעל, שהיווה כ (8.1%) מכלל הבניינים. בניין נפעל מעניק תחושה של ניטרליות, כלומר הכותב מעביר את מסריו בצורה לא ישירה ומתרחק מאחריות.

5. בניין פֶּעַל מהווה כלי מרכזי בידי בן כספית לארגן את רעיונותיו, הוא מהווה כ (17.14%) מכלל הבניינים, הסיבה לכך נעוצה, בחשיבותו ועוצמתו של הבניין בהעברת המסר ובהדגשת הפעולה בצורה חד משמעית ומשפיעה על הקורא.

6. בן כספית משתמש בבניין פֶּעַל באופן מוגבל שמגיע ל (3.5%) מכלל הבניינים.

7. בניין הפעיל הוא אחד הבניינים העיקריים במבנה הלשוני של מאמרי בן כספית. השימוש הנרחב, המהווה כ (19.9%) מכלל הבניינים, מציין על כוונתו של העיתונאי לנסח את מסריו בצורה שקופה ובהירה כדי להשיג את מטרתו העיקרית, שהיא להשפיע על דעת הקהל.

8. בניין הפֶּעַל בניין הפעיל בניין זה אינו שכיח במאמריו של בן כספית, הוא מהווה כ (3.5%) מכלל הבניינים.

9. בניין התפעל מהווה כ (10.1%) משאר הבניינים במאמריו של בן כספית, שימוש זה מציין שהוא נוטה להשתמש בפעלים בעלי אופי ריגוש שיכולות לעורר תחושות ורגשות ולהשפיע על תפיסת עולמו של הנמען.

10. על פי המאמרים שנבדקו, מתברר שבן כספית מעדיף להשתמש בבניינים פעילים באופן משמעותי יותר מאשר בבניינים סבילים. הבניינים הפעילים תורמים להבהרת המסר ולשיפור זרימת הקריאה, דבר שמשרת את מטרתו של העיתונאי להגיש מאמריו לקהל רחב. בניינים פעילים מהווים כ-84.9% מכלל הבניינים, בעוד הבניינים הסבילים מהווים כ-15.1%.

11. זמן הפועל משחק תפקיד חשוב במבנה המאמרים, מכיוון שהוא קובע את זמן ההתרחשות של הפעולה ובכך מבהיר לקורא את הכוונה של הכותב בצורה ישירה. הפועל בעבר הוא הפועל שזכה לשימושים רבים במאמרי בן כספית שהווה (45.72%), ואילו הפועל בהווה (38.76%) וזמן עתיד (15.24%).

12. השימוש בפועל בנוסח ציווי הוא נדיר במאמרי בן כספית הוא מהווה כ- (0.27%) משאר הפעלים הנבדקו, ככל הנראה משום שהוא מעדיף להעביר את מסריו בדרך עקיפה יותר, אשר פחות מתערבת בחוויית הקריאה של הנמען.

ביבליוגרפיה:

- אבינון, ש'. כהן, י'. ולוי, ד'. (1996). הגה וצורות ב'. תל אביב: מטח.
- אליצור, ש. (2004). שירת החול העברית בספרד המוסלמית (כרך 3). תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה.
- בדיחי-קלפוס, נ', וליפקין, ש' (2006). שלב א: עברית – הבנה, הבעה ולשון: כרך 2. מטח.
- בורוכבסקי-בר אבא, א. (2001). הפועל - תחביר, משמעות ושימוש: עיון בעברית בת זמננו. באר שבע: הוצאת ספרים של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.
- בלאו, י. (1972). ביקורת על הספר "הפעיל הפעיל בעברית: מחקר תחבירי וסמנטי בצורת הפועל בתנ"ך" מאת ארנסט יני. לשוננו: כתב-עת לחקר הלשון העברית והתחומים הסמוכים לה-228, (3)34-233.
- בלוי, י. (1987). יסודות הבלשנות, חלק א': תורת הפונולוגיה והפועל, א. ירושלים: הוצאת רובינשטיין.
- בן-אור, א'. (1963). לשון וסגנון: דרכי הבעה העברית. ישראל: הוצאת ספרים יזרעאל.
- בן-עמי צרפתי, ג'. (2003). פרקים בתולדות הלשון העברית: החטיבה השנייה – החטיבה הביניימית. ישראל: הוצאת הקיבוץ המאוחד.
- ג'אבר, ז. (2017). המבנה המורפולוגי של מונחי המטבח בלשון העברית. בתוך *وقائع المؤتمر التاسع لكلية اللغات، جامعة بغداد*.
- גונן, א. (2009). מורפו פונולוגיה של השורש בפועל בעברית ישראלית מדוברת. אוניברסיטת תל-אביב.
- גונן, ע., & רשף, י. (2017). תנועת התחילית בבניין הפעיל בעברית המדוברת לאור עדויות מהקלטות מוקדמות. לשוננו, 10(2), 35-50.

- גייגר, ג. (2009). הבינוני בעברית של מגילות מדבר יהודה (עבודת דוקטור). האוניברסיטה העברית בירושלים, ירושלים, ישראל.
- גלצרי, א. (2015). הבסיס הלישוני של המדרש לפי מדרש ספרי במדבר. האוניברסיטה העברית בירושלים.
- וורמסר, י. (2018, נובמבר). משנתו הדקדוקית של ר' זלמן הענא (עבודת דוקטורט בהנחיית פרופ' א. כהן). אוניברסיטת חיפה, חיפה, ישראל.
- וסרמן-אמיר, ד. (2019). מרחק סמנטי: מבט לשוני-קוגניטיבי-פואטי על מבנה הלקסיקון המנטלי. אוניברסיטת תל-אביב, הפקולטה למדעי-הרוח ע"ש לסטר וסאלי אנטין.
- חטב, ג. (2008). בלשנות עברית תאורטית. ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית.
- יואלי, מ'. (1960). תחביר עברי כרך מהדורה שביעית מתוקנת. תל אביב: יסודות.
- יוסף, ע. א. ר. & חמד, ח. מ. (2023). מבנה שמות עצם והפעלים ברומן תימהון לסופר אהרון אפלפלד: עיון מורפולוגי. *Journal of the College of Languages (JCL)*, 47, 321–346. <https://doi.org/10.36586/jcl.2.2023.0.47.0321>
- כלב, ד. (2020). הציוויים והאיוויים בעברית בת זמננו. לשוננו פב, 26.
- כלב, ד'. (2017). זמנים מודרניים: תבניות אספקטואליות ומודליות חדשות בעברית בת זמננו. אוניברסיטת תל-אביב.
- מעדיה, מ. (2004). להצליח פועל ותחביר. נטיות הפועל ומבנה המשפט. ישראל.
- נוטריוס, ת'. (2007). מערכת הזמנים בשירה המקראית הארכאית והקלאסית (עבודת דוקטור). האוניברסיטה העברית בירושלים, ירושלים, ישראל.
- ניר, ר. (1989). סמאנטיקה עברית: משמעות ותקשורת. האוניברסיטה הפתוחה.
- ניר, ר. (1993). דרכי היצירה המילונית בעברית בת-זמננו, האוניברסיטה הפתוחה..
- צבית, י. & רשף, י. (2009). הבינוני הפועל והבעת הזמנים בעברית. לשוננו: כתב-עת לחקר הלשון העברית והתחומים הסמוכים לה, 71(3/4), 315-344.
- קסם, ז. א. (2017). דרכי יצירת הפועל בסלנג הישראלי. בתוך *وقائع المؤتمر التاسع لكلية اللغات، جامعة بغداد*.
- רוזנר, ר. (2003). ההשפעה של ההתפתחות של חקר הלשון העברית - תורת הצורות - על ספרי הלימוד בלשון לבית הספר התיכון בשנים תשל"ח-תשס"ט. האוניברסיטה העברית.
- שוורצולד, א'. (2002). פרקים במורפולוגיה עברית (כרך 3, 7, 10). תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה.

מקורות לועזיים

- 1.Coffin, E. A., & Bolozky, S. (2005). *A Reference Grammar of Modern Hebrew* (pp. 202). Cambridge University Press.
- 2.Etzion, G. (2017). *The Routledge Introductory Course in Modern Hebrew: Hebrew in Israel*. Routledge.

המקורות הערביים :

١. الفضلي، ع. ه. (٢٠١٦). *دراسات في الفعل*. دار القلم للطباعة والنشر والتوزيع بيروت، لبنان.

